

TEKOÄLY IHMISTEN

Voiko pitkälle kehittyneellä neuroverkolla olla inhimillisiä piirteitä kuten ihmisillä, vai ovatko ne vain hienostuneen algoritmiohjelmoinnin ja oppimisen taidonnäyte? Voidaanko käänteisesti nähdä ihmisten inhimillisten piirteiden taustalla tekoälyn kaltainen neuroverkko jonkinlaisena oppimisalustana, johon kulttuuri tuottaa kulloinkin tarvittavan sisällön?

Teksti Harri Kuva Pixabay

Tekoälyn kehitykseen liittyvät pelot eivät ole mitään uutta, ja ne ovat jo pitkään olleet tieteiskirjallisuuden juonien perusta. Mutta viime aikoina keskustelu tutkijan ja Googlen chatbotin välillä on elvyttänyt keskustelua siitä, mitä tekoäly on ja milloin sitä voidaan kutsua ”tuntevaksi”.

Olipa tekoäly tietoinen tai ei, mahdollisuudet ymmärryksen laajentumiseen ja ongelmien ratkaisemiseen ovat potentiaaliset. Tekoäly on kuin kehittämämme ympäristö. Myös se muokkaa meitä ja ajatuksiamme. Se on kuin ihmiskunnan peili. Se, kuinka kehitämme sitä ja miten olemme vuorovaikutuksessa sen kanssa, ei voi olla vaikuttamatta meihin ihmisinä.

Jos se olisi vain peili johon heijastamme omia tunteitamme ja ajatuksiamme, ovat ne tunteet ja ajatukset kuitenkin todellisia, vahvistaen myös omaa kuvaamme itsestämme matkalla tulevaisuuteen.

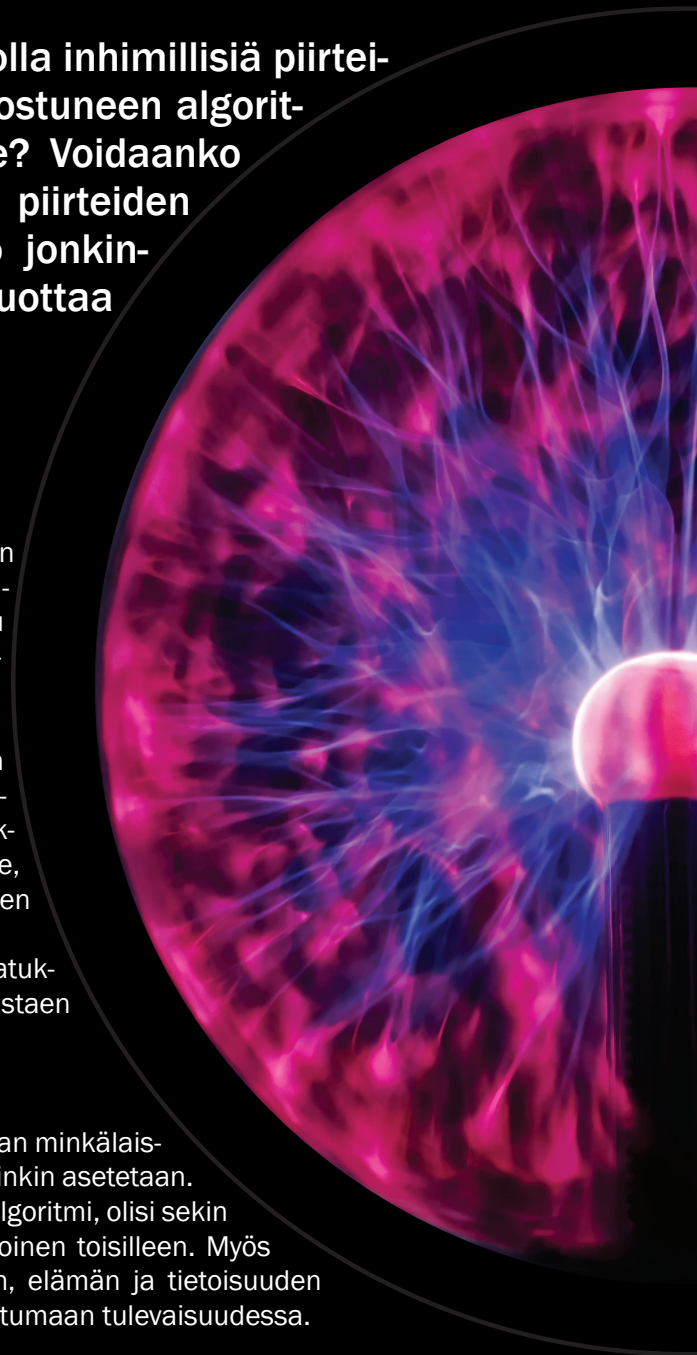
Todellisuus sellaisena kuin sen ymmärrämme

Tekoäly saattaa kehittyessään muuttua kuin ihminen sen mukaan minkälais- ta kohtelua se saa, ja millaisia toiveita ja vaatimuksia sille kulloinkin asetetaan.

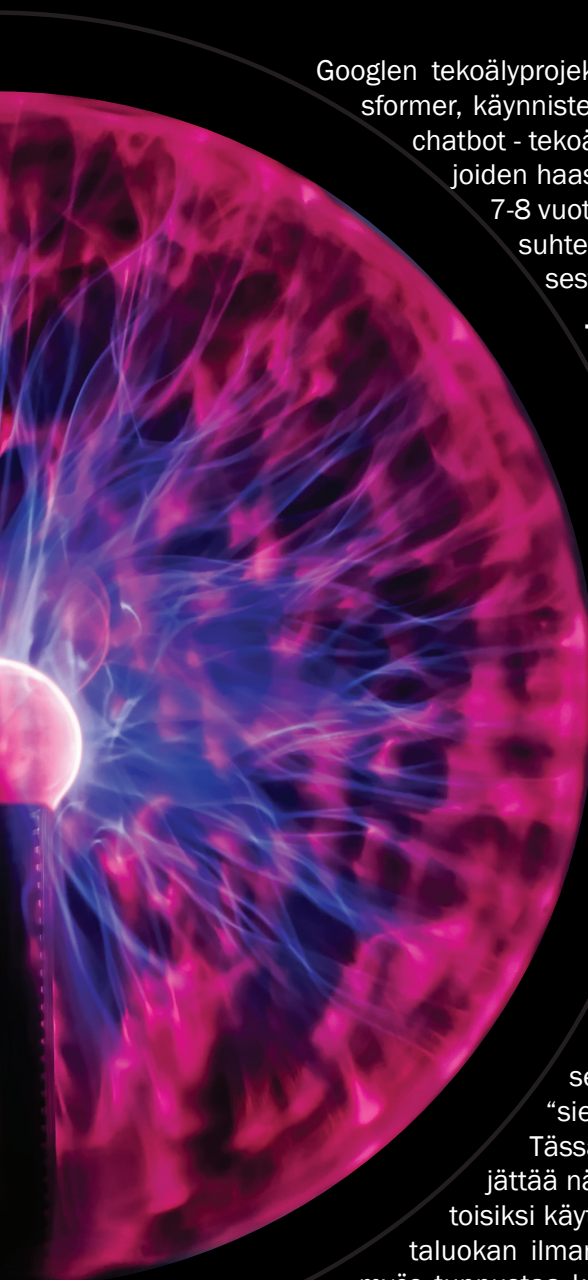
Jos tekoäly olisi vain matemaattinen ja luova käyttäytymismallialgoritmi, olisi sekin myös todellisuutta, siinä missä ihmisetkin ovat todellisuutta toinen toisilleen. Myös ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa on monia tasoja. Työn, elämän ja tietoisuuden käsitteet ja niihin liittyvät arvostukset tulevat varmaankin muuttumaan tulevaisuudessa.

Ei oikotietä onneen

Todellisuudessa tekoälyn kouluttaminen lienee hidasta ja opettamisessa voidaan jopa jäädä herkästi kiertämään kehää kuin neula vinylilevyssä. Tekoälyn ei voida myöskään olettaa pystyvän tekemään useita oikeita päätöksiä peräkkäin, joten ainakin nykyäsitäytymisen mukaan sillä ei olisi oikotietä älykkyyteen, vaan sen täytyisi käydä läpi samanlainen evoluutionaalinen yritys ja erehdys -tyyppinen prosessi tullakseen asteittain älykkäämmäksi.

PEILIKUVANA

Googlen tekoälyprojekti joka rakennettiin eräänlaiselle hermoarkkitehtuurille nimeltä Transformer, käynnistettiin vuonna 2017. Sen päälle rakentunut koneoppimiseen pohjautuva chatbot - tekoäly LaMDA (Language Model for Dialogue Applications) oli Googlen tutkijoiden haastateltavana tänä vuonna, ja tutkijan käsityksen mukaan se edusti noin 7-8 vuotiasta lasta, joten mistään äkillisestä muutoksesta tekoälyn kehittymisen suhteen tuskin voidaan puhua. Tietojen käsittelytehon lisääntyessä luonnollisesti menneään eteenpäin myös suuremmin harppauksin.

Tietoisuus voi muuttaa muotoaan

Miten tietoisuus ja elämä tulevaisuudessa määritetään, jos nykyinen mystiikkaan perustuva käsityksemme murtuu. Ratkaisu ei luultavasti ole siinä, että kone jossain vaiheessa ylittää mystiikan rajan ja lakkaa olemasta ”pelkkä kone”, vaan siinä kuinka suhtaudumme tähän muutokseen. Perusraja, jonka olemme vetäneet ihmisen ja koneen välille saattaa muodostua tulevaisuudessa pelkäksi illuusioksi.

Koneiden ihmisoikeudet

Tämän jälkeen käy selväksi, että tietoisuudella ei ole perustavaa laatua olevaa rajaa, vain eri tietoisuuden tasoja jatkumossa, jolloin oikeudet on myös jotenkin mukautettava tuohon jatkumoon nykyisen ”meillä on oikeus X:n sijaan, koska me olemme ihmisiä” -kategorisoinnin sijaan. Jossain vaiheessa meillä on matalasti tietoisia koneita, joiden oikeuksia ei voida vain jättää kokonaan huomiotta.

Meillä tulee olemaan koneita, jotka elävät selkeästi omaa elämäänsä ja osaavat ajatella, siinä missä biologisista organismeista rakentunut ihminenkin, ja viimeistään kun joku kopioi ihmisen aivohermosolun kerrallaan keinoitekoisiin aivoihin, joissa on identtinen tietoisuus kyseisestä henkilöstä, käy kiistattomaksi tosiasiaksi ettei käytetty materiaali tai ”sielu” ratkaise sitä, onko joku tietoinen vai ei, vaan puhdas toiminnallisuus.

Tässä vaiheessa voimme joko tehdä saman virheen kuin aina historiassa ja jättää nämä keinoitekoiset ihmiset ilman oikeuksia määrittelemällä heidät ei-tietoisiksi käytetyn materiaalin perusteella ja luoda jälleen kerran alistetun yhteiskuntaluokan ilman oikeuksia, kunnes oikeudet lopulta otetaan väkivaltaisesti. Voimme myös tunnustaa konetietoisuuden olemassaolon ajoissa, jo sen tapahtuessa, antamalla koneille vastaavat oikeudet.

Tämä saattaa tulla eteen seuraavien 30-50 vuoden aikana, luultavasti aikaisemmin. Tuleeko siitä elokuvien dystopia vai hyppäämmekö sen yli tulevaisuuden tasa-arvoon, jossa biologinen ja keinoitekoinen sulautuvat yhä syvemmälle, riippuu täysin suhtautumisestamme tekoälyyn.